

PRED SESTAVO NOVE ITALIJSKE VLADE**ZAKAJ JE MORALA TAMBRONIJEVA VLADA ODPSTOPITI****Ogromna večina ljudstva odločno proti povezavi s fašisti - Že bližnja bodočnost bo pokazala trdnost štiristrankarskega sodelovanja**

Ministrski predsednik Tambroni je v torek sporočil predsedniku republike Gronchiju in parlamentu, da je njegova vlada sklenila odstopiti. S tem se je tudi uradno pričela vladna kriza, ki se pa tako po svojih vzrokih kot po poteku in verjetno tudi po zaključku bistveno razlikuje od prejšnjih. Tambronijeva vlada je bila na oblasti nekaj manj kot štiri mesece in je padla, ne da bi dočakala mesec oktober, to je rok, ki si ga je bila sama določila, še preden je dobila zaupnico v parlamentu.

Neposredni vzrok krize je dejstvo, da je vlada prevzela oblast z odločilno pomočjo poslancev iz stranke MSI, ki je navidezno ena tolikih italijanskih političnih strank, a jo širša javnost upravičeno smatra za naslednico Mussolinijevega fašizma. Tambroni je sicer odklanjal očitek, da je, oziroma da bo za pomoč nove fašiste kakorkoli nagradil, toda četudi so bile njegove izjave iskrene in resnične, ni mogel prepričljivo zanikati, da ta koalicija ni prinašala novim fašistom določenih koristi. Razumljivo je, da so nenaravno politično povezavo težko prenašale zlasti tiste stranke, ki so se vselej bojevale zoper fašizem in katerim pripada ogromna večina italijanskega ljudstva.

KLJUB DOLOČENIM KORISTNIM UKREPOM

Priznati je treba, da je zadnja vlada kljub svoji kratkotrajnosti izdala več za res koristnih ukrepov. Omogočila je, da se odpravi občinski davek na živino, določila, da se zniža davek na proizvodnjo sladkorja, zaradi česar se bo ta pocenil, sprejela je vrsto ukrepov v korist nekaterih državnih uslužbencev itd. Značilno pa je, da si Tambronijeva vlada kljub temu ni pridobila prijateljev, temveč da si je nasprotno ustvarila toliko nasprotnikov, kolikor jih po vojni najbrž še ni imela nobena vlada.

Vzrok tolikega nasprotovanja je bilo prepričanje širokih ljudskih plasti, da povezava med vlado in stranko MSI ne samo nasprotuje duhu italijanske ustave, ki je nastala iz boja proti fašizmu, temveč da je ohranitev tega stanja nevarna za bodočnost mlade italijanske demokracije.

VLOGA KOMUNISTIČNE STRANKE

Kako je to prepričanje globoko zasidrano v italijanskih množicah, se je odločno izkazalo, ko so misovci napovedali, da bo njihova stranka imela letošnji občni zbor v Genovi. Tambroni in večina desničarske-

ga tiska sicer zatrjujeta, da so genovske neredne organizirali komunisti, pri čemer jim baje ni šlo toliko za protifašistično, ampak predvsem za protivladno akcijo, katere končni cilj je bil zrušiti obstoječi družbeni red. Tako je treba po mnenju Tambronija in prijateljev tolmačiti tudi neredne na Siciliji, v Rimu in v Emiliji, pri katerih je zgubilo življenje kar 10 oseb.

Komunistična stranka je gotovo imela pri zadnjih dogodkih važno besedo, kar je razumljivo, saj gre za najmočnejšo in najboljše organizirano komunistično stranko v zahodni Evropi. Kdor pa pripisuje odgovornost za genovske dogodke in drugod samo komunistom, prav gotovo pretirava ali pa hoče s tem zakriti svoje napake.

KAKO SODIJO V INOZEMSTVU

Čeprav so danes v središču zanimanja svetovne javnosti izredno važna vprašanja, kot so neredi v Kongu, položaj na Kubi in sestrelitev ameriškega letala RB-47, inozemski tisk kljub temu pozorno spremlja najnovejši razvoj italijanskega notranjepolitičnega položaja. Tako je angleški The Guardian pred dnevi ostró grajal ravnanje demokristjanske desnice, ki je leta 1959 povzročila padec Fanfanijeve vlade in je odgovorna tudi za sedanjo politično krizo. »Zaradi nepopustljivosti demokristjanskih

desničarjev«, pravi list, »je Tambroni moral računati na kočljivo podporo novofašistične stranke, katere predrznost je dala komunistom povod, da so sprožili val neredov«. Ameriški New York Herald Tribune pa piše, da so neredi nastali zaradi sporov v Kršč. demokraciji. »Ti spori«, pravi med drugim list, »so tako globoki in ostri, da vodstvo stranke dejansko ne more popolnoma izvrševati svoje oblasti«. Nato dodaja, da Kršč. demokracija »nima osebnosti, ki bi lahko nadomestile pokojnega De Gasperija«. Po njegovi smrti stranka zato nima tistega vpliva in moči, ki je izhajala iz njene enotnosti.

Globlji vzroki za italijanski politični položaj je treba torej tudi po mnenju inozemskih krogov iskati v sami Kršč. demokraciji, ki že od leta 1953 nima več jasne in natančno določene politične smeri, kar najbolje dokazujejo zlasti pogosto menjajoče se vlade.

Ni sicer mogoče trditi, da v najmočnejši italijanski stranki ni ljudi, ki bi trezno in pravilno gledali na stvarnost. Kot vse kaže, pa ti krogi pod pritiskom vlekaptala in tudi višjih cerkvenih oblastev ne morejo v stranki uveljaviti svoje volje. To se je zlasti jasno izkazalo, ko so Fanfani in njegovi prijatelji hoteli vzpostaviti nove odnose z Nennijevimi socialisti.

Socialkomunistična ali desničarska fronta

Fanfani in njegovi somišljeniki v Kršč. demokraciji zagovarjajo skupno s socialnimi demokrati in republikanci tako imenovano »odprtje na levo«, to je sestavo takšne vlade, ki bi imela krepko podporo v parlamentu in bi mogla izvesti vse tiste socialne preosnove, ki jih zahteva moderna doba. Pri tem delu bi prej ali slej našli podporo tudi močne socialistične stranke, ki je doslej vedno tesno sodelovala s komunisti, a bi spričo izrazito socialnega programa nove vladne koalicije bila prisiljena, da se loči od starih zaveznikov.

Ker tega načrta Fanfani in zavezniki niso mogli izvesti in ker je Kršč. demokracija morala kot najmočnejša stranka vendarle sestaviti vlado, je bilo nujno, da je politični razvoj šel čedalje bolj na desno, dokler se Tambroni ni znašel na oblasti s pomočjo fašistov.

Tako se je uresničilo predvidevanje socialdemokratskega prvaka Saragata, ki že več let trdi, da kolebanje Kršč. demokra-

cije nujno vodi k ponovni ustanovitvi socialkomunistične fronte in obenem k okrepitvi ter tesnemu sodelovanju reakcionarne desnice. In ta tabora bi se prej ali slej spopadla in s tem hudo ogrozila obstoječo demokracijsko družbeno ureditev.

ŠTIRISTRANKARSKO SODELOVANJE

Krvavi dogodki na Siciliji in v Emiliji so jasno opominjali, da je treba z dosedanjo politiko čimprej prenehati in ubrati novo pot. Socialdemokrati, republikanci in tudi liberalci so ponudili Kršč. demokraciji sodelovanje, a so zahtevali, naj Tambronijeva vlada, ki so jo podpirali fašisti, takoj odstopi. Med temi strankami je bil sklenjen sporazum, katerega vsebina še ni natančno znana. Vse pa kaže, da ne gre za obnovitev stare štiristrankarske koalicije, temveč da so se te politične skupine le obvezale, da bodo sodelovale pri reševanju določenih temeljnih notranje in zunanje-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

Nedelja, 24. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 15.40 Vokalni Kvartet iz Ljubljane; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Pesniki in njih stvaritve — »France Balantič« (M. Jevnikar); 21.30 Tretji pokrajinski natečaj in prvi natečaj zborovskih skladb »Antonio Illersberg« — izvedbe z zaključnega koncerta na Videmskem gradu dne 29. maja 1960; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 25. julija, ob: 18.00 »Tihotapstvo od Istanbula do Ria de Janeira« (predavanje); 19.00 Oddaja za najmlajše — »Janko in Metka«, pravljica (Grimm - Drago Petkovšek), igrajo člani RO; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Verdi: »Falstaff«, opera v 3 dej. Orkester in Zbor RAI-TV iz Turina vodi Mario Rossi. Približno ob 21.50: »Mala literarna oddaja«.

Torek, 26. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi — »Ciankalij in pruska kislina«; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 19.20 Skladbe Bedřicha Smetane in Antonina Dvoržaka; 21.00 »Potovanje na Mars«, radijska zgodba (Charles Chilton - Boris Mihalič), peta slika. Igrajo člani RO; 22.00 Umetnost in življenje — Jože Peterlin: »Francé Stelé in njegovo delo „Umetnost v Primorju“«; 22.15 Uroš Krek: Koncert za violino in orkester.

Sreda, 27. julija, ob: 18.00 Z začarane police — Edvard Martinuzzi: »Zaklad«; 19.00 Nove afriške države — Franc Jeza: »Ghana«; 21.00 »Somrak junaka«, enodejanka (Alberto Perrini - Lada Mlekuž), igrajo člani RO; 21.55 Zbor »Bojan« iz Dornberga.

Četrtek, 28. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Artač: Razvoj Evrope — I. del — Srednji vek: »Na pragu Novega veka«; 19.00 Evropa-stop! Iz popotne beležnice mladega rodu; 21.15 V spomin Friederika Chopina — Četrta oddaja: Sonata v H-duru in koncert v F-duru, v izvedbi Lipattija in Malcuzynskega — Spremna beseda Piero Rattalino; 22.00 Iz sodobne književnosti — Mirko Javornik: »Letošnja zbirka Slovenske Matice«; 22.45 Vokalni kvintet »Niko Stritof«.

Petek, 29. julija, ob: 18.00 »Dirigent Herbert von Karajan« (predavanje); 19.00 Vloga propagande v zgodovini človeštva — Mirko Javornik: »Luter proti Rimu, Rim proti Lutru«; 21.00 Umetnost in pridelitve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika — Mario Kalin: »Jedrsko gorivo«; 22.15 Koncert violinista Roka Klopčiča, pri klavirju Marjan Lipovšek — Vinko Vodopivec: Arija, Lucijan Marija Škerjanc: Intermezzo romantico, Marij Kogoj: Andante.

Sobota, 30. julija, ob: 15.00 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Argeo Quadri, s sodelovanjem tenorista Antonia Spruzzola-Zola in sopranistke Carle Schlean; igra Orkester RAI-TV iz Milana; 16.00 Znamenita dela Starega veka — Miran Pavlin: »Stvaritve staroegiptovskih vodnih tehnikov«; 18.00 Žena in dom; 19.00 Slovenski književniki v pismih — Martin Jevnikar: »Ksaver Meško«; 20.40 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 »Potovanje na Mars«, radijska zgodba (Charles Chilton - Boris Mihalič), šesta slika. Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

24. julija, **nedelja**: Kristina
25. julija, **ponedeljek**: Jakob
26. julija, **torek**: Ana
27. julija, **sreda**: Natalija, Dušan
28. julija, **četrtek**: Viktor
29. julija, **petek**: Marta
30. julija, **sobota**: Krifan

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo slovenske srednje šole pri Sv. Jakobu sporoča učencem vseh razredov, da se lahko vpišejo v šolo do 25. setembra.

Vpisati se morajo tudi tisti učenci, ki so opravili sprejemni izpit.

MALI OGLAS

Išče se dekle z znanjem strojepisja za slovenščino in italijanščino, po dve uri popoldne. Pismene ponudbe na uredništvo N. 1. pod »strojepiska«.

Položaj v Kongu še ni urejen

Ze zadnjič smo pisali, da se je nova država Kongo kak mesec prehitro rodila. Sovražne izbruhe črncev proti belcem, ki pa nikakor niso zavzeli tolikšnega obsega, kot so pisali nekateri časopisi, ni mogla nova domača vlada zatreti. Za varstvo svojih ljudi je začela pošiljati Belgija v Kongo padalske oddelke. Prišlo je do pravih bitk zlasti v glavnem mestu Leopoldsvillu. Vladni predsednik Lumumba je vzel navzočnost belgijskih čet kot pretvezo, da je postavil ultimatum: ali zginejo te čete, ali pa bo klical na pomoč sovjetsko vojsko. Naravno, da se tudi Belgijci, ki imajo v Kongu 10.000 moderno oboroženih vojakov, niso pustili strahovati.

Nastala je torej nevarnost, da se sredi Afrike ponovi druga Koreja. V tej stiski je Organizacija združenih narodov poslala v Kongo svojega glavnega podtajnika Buncheja, črnca po rodu, ki je pregovoril Lumumbo, da je umaknil zahtevo po umiku

belgijskih čet v 24 urah. K treznejšemu ravnanju ga je privedlo tudi dejstvo, da so tudi mnogi njegovi pristaši v parlamentu bili proti sovjetski pomoči. Včeraj pa je le prišlo do dogovora med OZN, belgijskim poslanikom in vlado v Kongu, da se bodo vse belgijske čete do sobote umaknile. Nadomeščajo jih že mednarodni oddelki Združenih narodov pod poveljstvom švedskega generala van Horna. Pozvali so tudi italijansko in jugoslovansko vlado, naj dasta nekaj čet na razpolago.

Ko bo vzpostavljen red in varnost belih naseljencev, pa čakajo na rešitev v Kongu še mnoga zlasti gospodarska in socialna vprašanja. Do dokončne ureditve nemirne dežele je še precej daleč.

Japonski dolarji

V Nemčiji in Avstriji se je pojavilo v obtočku veliko število ameriških dolarjskih bankovcev. Vsi so seveda ponarejeni. Znano je, da je že Hitler ukazal tiskati ponarejene dolarje in funte šterlinge kar za milijarde vrednosti. Cele zaboje so našli na dnu avstrijskega jezera Töplitz. S ponarejenim denarjem je hotel omajati vrednost ameriške valute, obenem pa oskrbeti z milijoni mrežo nacističnih agentov po vsem svetu.

Poleg »nemških« dolarjev so zdaj prišli na trg tudi »japonski«. Večje število so jih te dni našli pri mladem novonacistu Johannu Dambergerju. Policija sumi, da služijo ponarejeni dolarji kaki mednarodni tajni organizaciji. Sreča je le ta, da se japonski dolarji hitro spoznajo po številkah serij, medtem ko je hitlerjanske teže spoznati.

FORATOM

Prejšnji teden so v Parizu ustanovili novo mednarodno družbo pod kratico Foratom. Pomeni pa Forum Atomique Europeen ali področje evropske atomske zveze. V tej mednarodni organizaciji je včlanjenih šest zapadno-evropskih držav (Italija, Francija, Nemčija, Belgija, Holandska, Luxemburg) in Švica. Njena naloga je, proučevati uporabo atomske sile za miroljubne namene.

Tambronijeva vlada

(Nadaljevanje s 1. strani)

litičnih vprašanj, ki so vsem skupna. Kandidat za predsedniško mesto je baje Fanfani, notranje ministrstvo bo najbrž prevzel Segni, zunanje ministrstvo pa Scelba.

VLADO ČAKA TEŽKO DELO

S sestavo nove vlade se bo politično stanje toliko izboljšalo, ker ji nihče ne bo mogel očitati sodelovanja s fašisti, kar je bil, kot smo videli, neposredni vzrok zadnjih neredov. S tem pa še ni rečeno, da se je položaj korenito spremenil in izboljšal, kajti tako med člani Kršč. demokracije same kot med ostalimi zavezniki obstajajo velike razlike v gledanju na marsikatero tudi važno vprašanje. Zato bo samo bodočnost pokazala, če se bo štiristrankarsko sodelovanje ohranilo in uveljavilo.

D. L.

John Kennedy

Zbor ameriške demokratske stranke je z veliko večino glasov določil za uradnega kandidata na mesto predsednika Združenih držav senatorja Johna Kennedyja. Za podpredsednika bo pa kandidiral senator Johnson

Kennedy je star komaj 43 let. Njegova mati je izjavila, da bo kljub mladosti zmaga. Kandidat je študiral politične vede. Od leta 1946 dalje je član kongresa. Kennedy je katoličan. Če bo na volitvah prodril, bodo ZDA imele prvič v zgodovini predsednika katoliške veroizpovedi.

Ameriški obisk v Jugoslaviji

V torek, 19. t. m. je sprejel jugoslovanski predsednik Tito na Brionih ameriškega državnega podtajnika Douglasa Dillona. Pri razgovorih sta bila navzoča tudi jugoslovanski zunanji ministar Koča Popović in predsednik odbora za gospodarske odnose s tujino pri zvezni vladi, Vladimir Popović. Po razgovorih je povabil Tito ameriškega državnika tudi na kosilo.

Kot dokazuje že dejstvo, da je bil navzoč pri razgovorih visok jugoslovanski gospodarski strokovnjak, so se vrteli razgovori predvsem okrog gospodarskih vprašanj, čeprav je šlo Dillonu verjetno tudi za to, da zve za jugoslovansko mnenje o zadnjih dogodkih v svetu in zlasti da si pride na jasno glede zadnjih polemik med Jugoslavijo in vzhodnim blokom. Jugoslavija namerava do neke mere sprostiti svojo zunanjo trgovino, da bi odpravila zunanjetrgovinski primanjkljaj.

Po računih gospodarskih strokovnjakov bi potrebovala za to kredite v približnem znesku 300 milijonov dolarjev, da bi srečno prebrodila kritično razdobje prilagoditve novemu sistemu zunanje trgovine. Razgovori z Dillonom naj bi pomenili zaključek pogajanj, da dobi Jugoslavija ta kredit od Združenih držav oziroma od mednarodnih ustanov, kot je Mednarodni monetarni sklad, ki deluje z ameriško pomočjo in katerega ravnatelj Per Jacobson je bil tudi prve dni v juliju na obisku v Jugoslaviji.

Spor Kuba - ZDA pred Varnostnim svetom

Diplomati pri Organizaciji Združenih narodov se že dalj časa ukvarjajo s tremi vprašanji, ki so kot trn zapičena v svetovno politiko. Ta so: Kuba, Kongo in od svetov zbito ameriško letalo.

Prvo vprašanje je začasno rešeno. Naši bralci so se že poučili, da je šlo za gospodarski pritisk Združenih držav na Fidel Castrovo vlado, ker je pričel voditi Washingtonu neprijazno politiko. Združene države so zato odpovedale nakup kubanskega sladkorja. Castro je v odgovor zagrozil, da se bo obrnil za pomoč na Hruščeva. Amerika se je pa zbala sovjetskega vpliva v Srednji Ameriki.

Spor so zato predložili v razsojo Združenim narodom. Po dolgih razpravah je Varnostni svet sklenil, da bo politični spor

SPANSKO - BRITANSKE VEZI

V toku nešteti političnih dogodkov je svet komaj opazil, da sta se sestala na politične razgovore španski zunanji minister Castiella in njegov britanski tovariš Selwyn Lloyd. Uradno poročilo pravi, da sta oba ministra iskala novih potov za poglobitev vezi, ki družijo Anglijo in Spanijo.

Britanska evropska politika že izza Napoleonovih časov gleda na Pirenejski polotok kot na svojo najzanesljivejšo postojanko. Portugalska je pod angleškim vplivom že dve stoletji. S Španijo pa je imela Anglija nekoliko trenja zaradi Gibraltarja, ki pomeni za Angleže ključ v Sredozemlje. Mimogrede povedano, velika ključavnica s ključem predstavlja mestni grb Gibraltarja.

Ta postojanka je torej predstavljal o srednjo točko britsko-španskih razgovorov. Do dokončnih sklepov v tem vprašanju sicer ni prišlo, pač pa sta obe državi podpisali kulturni sporazum. Po vzgledu sličnih pogodb si bosta obe državi izmenjavali kulturne in tehnične dobrine. Dostavljena je pa še ena točka, ki predvideva boj proti nepostavni trgovini z umetninami.

Revija Trieste

Revija Trieste je v 38. številki, ki je izšla pred nekaj dnevi, med drugim objavila daljši prispevek z naslovom *Catalogo - Dizionario degli sloveni nella Regione* (Seznam - slovar Slovencev v deželi). Zaradi mnogih netočnih podatkov in tendencioznih pripomb bomo o stvari obširneje poročali v eni prihodnjih številkih.

obravnavala Organizacija ameriških držav.

Ta sklep pomeni zmago Severne Amerike, ki se sklicuje na Monrojevo doktrino, po kateri se v ameriške zadeve ne smejo vtikati izvenameriške države. Castro pa je moral ugrizniti v kislno hruško, ker se tudi njegov režim ne čuti prav trdnega.

Monakovski kongres

Priprave za veliki svetovni kongres v Monakovem se bližajo h koncu. Triindvajset odsekov je mesece dolgo pripravljalo vse potrebno za 37. evharistični shod, ki bo pod geslom »Za življenje sveta« trajal od nedelje 31. julija do nedelje 7. avgusta.

Poleg papeškega legata kardinala Teste se bo kongresa udeležilo 25 kardinalov, okrog tisoč škofov in na stotisoče vernikov iz vseh krajev sveta. Vsak dan bo 8000 duhovnikov bralo sv. maše na tisoč oltarjih. Na velikem Terezijinem travniku, kjer je prostora za milijon ljudi, se bodo opravljale poglobilne svečanosti. Postaviti so morali 300 kilometrov klopi za udeležence. Preračunali so, da bodo morale cestne železnice vsako uro prevoziti po 90.000 oseb. Organizatorji so morali urediti posebna letališča, povečati postajna poslopja. Kje pa je še skrb za prenočišča in prehrano nešteti množic!

Zelenjava - prva hrana

Današnji svet ima popolnoma napačno podobo o načinu prehrane starih prebivalcev na svetu. Splošno je razširjeno mnenje, da so se hranili v prvi vrsti z mesom. Raziskovanja so pa dokazala, da je hrana večine ljudi, ki so živeli pred tisočletji, obstajala iz zelenjave in sadja. Tako so na primer **grah** uživali že mostiščarji, ki so prebivali v stavbah na kolih.

Oves, ječmen, hren, cikorija so redili že prebivalce pozno kamene dobe. Rimske legije so iz sarmatskih nižin današnje Rusije prinesle k nam **šparglje**, ki so že tedaj veljali za poslastico. Običajna dnevna hrana je pa bila neke vrste nizka **solata**.

V svetem pismu beremo, kako je Ezav za skledo **leče** prodal prvenstvo. Res je leča, katere prvotna domovina so himalajska po-

Samo iz naših krajev se pripravlja na pot v Monakovo okoli 500 udeležencev.

Poleg drugih svečanosti obsega kongresni spored tudi umetniške razstave iz verskega in cerkvenega življenja. Nastopali bodo veliki umetniški zbori. Na enem izmed koncertov bodo peli tudi starocerkveno slovanško mašo mojstra Leona Janečeka.

Od srede do sobote so verski obredi posvečeni Kristusovemu trpljenju kot v dnevih velikega tedna. V petek popoldne bo šla romarska spokorna procesija v taborišče Dachau, kjer bo v novo posvečeni cerkvi na čast smrtnim mukam Gospodovim molila za vse nesrečne žrtve, pa tudi za njih rablje.

Velika verska manifestacija se bo končala v nedeljo dopoldne s pontifikalno mašo na Terezijinem travniku. Po papeževem nagovoru preko radia in skupnem obhajilu bodo vsi narodi sveta vsak v svojem jeziku molili »Pro mundi vita«, za novo življenje sveta.

VSE PRIDE NA DAN

O zloglasnem Adolfu Eichmannu, višjem poveljniku esesovcev, katerega so Judje ujeli, prihajajo še novi zločini na dan. Večino jih je v ječi sam priznal in celo dokazal. Tako se je zvedelo, da je ukazal odgnati in pomoriti 25.000 hrvaških Judov. Povelje pa je izvršil takratni hrvaški notranji minister Artuković, podrepenik ustaškega poglavarja Paveliča. Artuković se še danes svobodno giblje v Ameriki.

bočja, reševala gladu revne sloje prednje Azije.

Na severu, zlasti pri Vikingih v Skandinaviji, je še pred Kristusom **zelje** bilo poglobilni dnevni obrok.

Se bolj čudna je pa bila prehrana v starem Egiptu. Na stotisoče sužnjeve, ki so desetletja dolgo gradili faraonske piramide, je za dnevno hrano prejemale povečini **čebulo** in **česen**. Iz njega so si kuhali neke vrste juho. Čebula je veljala kot sveta rastlina; prvi pridelek so prinesli na zlatih podstavkih faraonu v dar.

Iz Egipta so čebulo in česen, kot vitaminsko rastlino in proti trudnosti, zanesli v Rim. Legijonar je dobival stalni dnevni obrok teh dveh rastlin. V starem Rimu je kar smrdelo po česnu in čebuli. Celo cesar Neron si je posebno pred svojimi glumaškimi pevskimi nastopi narezal dosti česna in čebule, češ da pomaga za dober glas. Zato so mu tudi izrekli »čebular«. Takrat so pa revni prebivalci na Kitajskem jedli dosti **rabarbare** in **motovilca**. Danes pa poje pri njih paic-hai, nekakšno dolgolistno zelje.

Rastlina, ki je doma iz jugovzhodne Azije, a so jo najprej gojili v Italiji, so razne melone.

V večji meri so služile kot vsakdanja hrana pri starih Aztekih v Srednji Ameriki.

Potem ko je Kolumb pristal v Ameriki, smo od tam dobili **paradižnike**, **krompir** in razne vrste **fižola**. Ta se je v Evropi brž uveljavil, krompir in paradižniki pa šele dosti kasneje. Danes pa prihajajo na trg in na mizo mnoge nove vrste zelenjav in sadja, ki vedno bolj izpodrivajo mesno hrano.

KMEČKA BANKA

GORICA

ULICA MORELLI 14 - TELEFON 22-06

Pooblaščen bank za finančne posle z inozemstvom

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne usluge (tekoči računi, hranilne vloge, posojila, vnovčevanje in diskontiranje menic, posli z inozemstvom itd.)

Tržaškega

† Dr. Josip Agneletto

Prejšnji teden je krožila po Trstu vest, da je odvetnik dr. Josip Agneletto nenadoma hudo zbolel. Nihče pa še ni pričakoval najhujšega, da bo že v četrtek omahnil.

Pokojnik je bil rojen v Kopršini leta 1884 v kmečki družini. Po končanih srednjih šolah v Pazinu in Ljubljani je doktoriral na Dunaju iz pravnih ved. Že kot akademik je sodeloval v dunajskih narodno-liberalnih akademskih društvih. Svojo delavnost je prenesel v Pazin in nato od leta 1913 v Trst. Spočetka je vodil Narodno delavsko organizacijo, po prvi svetovni vojni se je pa posvetil gospodarskim organizacijam: Zadrugi zvezi in Tržaški hranilnici in posojilnici.

Leta 1940 so italijanska oblastva Agneletta internirala. Preko Egipta se je vrnil leta 1945 v Trst, kjer je s prijatelji ustanovil Slovensko demokratsko zvezo, kateri je predsedoval do smrti. Bil je obenem soustanovitelj tednika Demokracije, tiskarne Adria in Prosvetne Matice. Na prvih povojnih volitvah je bil na Slovenski narodni listi izvoljen v tržaški občinski svet in je to mesto ohranil na vseh nadaljnjih volitvah.

Od pokojnika, ki je bil izredno delavna in požrtvovalna osebnost, so nas sicer ločili določeni pogledi zlasti glede načelnega in praktičnega reševanja manjšinskih vprašanj, toda priznati moramo, da je dr. Agneletto v politični zgodovini primorskih Slovencev veliko pomenil.

To je med drugim dokazal tudi pogreb v soboto, ko se je od pokojnika poslovila velika množica ne samo ožjih prijateljev in somišljenikov, temveč vseh tržaških Slovencev.

Naj mu bo lahka domača slovenska zemlja. Hudo prizadeti družini in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

NOVICE Z OPCIN

Poletje je pri nas na Opčinah res imeniten letni čas. Sonca in svežega zraka nam ne manjka, naš Kras pa je s svojo romantično, divjo lepoto in borovimi gozdi vedno privlačen. Neki znani nemški pisatelj je svoj čas zapisal v svojem potopisu po srednji in južni Evropi, da ni našel nikjer tako imenitnega podnebja kot na Opčinah, kjer se družita blagodejna vpliva morskega in alpskega podnebja. Tako ni čudno, da se Opčine razvijajo v letoviški kraj, predvsem za Tržačane same, ki se iz tega ali onega razloga nočejo oddaljiti iz Trsta in ki najboljše poznajo ugodnosti našega podnebja in kraške lepote in privlačnosti.

Ker pa letos ni posebne vročine in tudi dež nagaja, imamo nekoliko manj letoviščarjev kot druga leta.

Tokrat naj pohvalimo tudi naše pevce. Naš cerkveni pevski zbor je edini, ki ohranja lepo tradicijo zborovskega petja, in čeprav ni bogve kako številen, je njegovo petje zelo lepo in blaglasno, da ga pri nedeljski službi božji res z veseljem poslušamo. Zlasti lepo nam zapeje pri maši ob enajstih. Dosegel je lepo umetniško ra-

ven. Želimo le, da bi imel vedno dovolj mladega naraščaja.

Da Openci ljubijo lepo slovensko petje, čeprav razen cerkvenega ni več nobenega pevskega zbora, dokazujejo tudi gostje znanega »Vetotove« gostilne. Tam se zbirajo zvečer možaki, da kakšno rečejo, nato pa tudi radi zapojejo in včasih prav ubrano, da jih je veselje poslušati, če že niso ravno pregloboko pogledali v kozarec. Pojejo še po starem, naravno in neizumetničeno. Kar čuditi se je treba, koliko slovenskih pesmi znajo. Tako iz »Vetotove« gostilne pogosto mogočno doni slovenska pesem.

Končno pa naj omenimo še nekaj, kar nas boli. To pa zadeva čudno diskriminacijo pri prvem svetem obhajilu naših otrok. Že nekaj let se ponavlja, da imajo slovenski in italijanski otroci ločeno prvo sveto obhajilo, eno nedeljo eni, drugo nedeljo drugi. Za italijanske otroke je ta praznik posebno skrbno pripravljen. Na poti v cerkev jim dajo častno spremstvo celo karabinerji, za slovenske otroke pa te počastitve seveda ni. Ne vemo, kdo dela to razliko med slovenskimi in italijanskimi prvoobhajanci. Najbrž je spet vmes zagrizena nacionalistična politika, ki bi vsaj ob takih verskih priložnostih morala ostati ob strani. Zakaj bi ne mogli imeti naši otroci obeh narodnosti skupnega prvega svetega obhajila? Ali bi ne bilo to tudi Gospodu bolj všeč? Turinska »Stampa«, ki je vpliven dnevnik, je nedavno nastopila proti takemu razlikovanju na Južnem Tirolskem, lahko pa bi bila navedla za primer te smešne in malenkostne politike, ki se začneja že pri nedolžnih prvoobhajancih, tudi Opčine.

Baje iz enakih nesmiselnih nacionalističnih razlogov letos tudi ni prišlo do skupne maše za slovenske in italijanske otroke iz šolskega vrta.

Upamo, da prihodnje leto ne bo več tega in da bomo lahko poročali v tem pogledu kaj lepšega.

IZPITI NA REALNI IN KLASIČNI GIMNAZIJI

V petek, 15. julija, so bili objavljeni izidi zrelostnih izpitov na slovenski realni in klasični gimnaziji v Trstu in na slovenski klasični gimnaziji v Gorici.

Na realni gimnaziji se je k maturi prijavilo 26 kandidatov. Ispite je z uspehom položilo pet maturantov. Ti so: Chersi Pavel, Emili Karel, Hmeljak Matija, Lupinc Valentin in Rakar Stelij. Odklonjenih je bilo devet dijakov; dva pa sta bila odsotna.

Na klasični gimnaziji je prišlo pred komisijo za zrelostni izpit 35 kandidatov, od katerih jih je bilo 11 iz Goriške. Od Tržačanov so izdelali: Bole Franc, Colja Marija Gracija, Kacin Marjetica, Pirjevec Marija, Uršič Tatjana in Zlobec Marija; iz Gorice: Bednarik Marijan, Kerševan Silvan, Kleindienst Ksaverij, Komac Lucija, Vižintin Franka. Komisija je odklonila sedem Tržačanov in dva Goričana.

Vsem, ki so z uspehom prestali preizkušnjo, želimo obilo sreče na življenjski poti, tistim pa, ki imajo popravne izpite, pa uspeha v jesenskem roku.

SOLSKI PREDLOGI

Eden izmed zadnjih predlogov Tambro-nijeve vlade je bil zakonski načrt o končni pravni ureditvi novih dveh fakultet na tržaškem vseučilišču. To sta fakulteta za farmaceutiko in višja pedagoška (magistero). Obe sicer že delujeta več let, toda popolnega pravnega priznanja še nista uživali. Osnutek mora biti izglasovan še v zbornici.

Istočasno s tem predlogom je vlada izročila parlamentu v pretres tudi zakon o pravnem priznanju in ureditvi slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem.

NOVA DOKTORJA

Pretekli teden sta diplomirala na tržaškem vseučilišču za doktorja kemije Aldo Stefančič in Aleš Lokar, oba iz Trsta. Prijatelji in znanci iz Krožka slovenskih izobražencev jima prisrčno čestitajo ter želijo obilo uspeha na nadaljnji življenjski poti. Čestitkam se pridružuje uredništvo Novega lista.

Beneška Slovenija -

IZ DREKE

Vasi občine Dreke se nahajajo na pobočju Kolovrata ob jugoslovanski meji. Takoj po vojni je bila naša občina skoro brez vodovodov; zato so se njeni prebivalci morali zadovoljiti z nezdravo deževnico, ki je odtekala v vodne zbiralnike. Pozneje so sicer zgradili nekaj vaških vodovodov, ki pa ne zadostujejo za potrebe vsega prebivalstva.

V našem okolišju je zelo malo izvirov, pač pa jih je precej v oddaljenosti kakih sto metrov na jugoslovanski strani. Za napeljavo vode z jugoslovanskega ozemlja pa je seveda potreben dogovor med obema državama.

Naša občinska uprava je že pred petimi leti napravila prošnjo, da bi napeljala vodo z onkraj meje, a na odgovor čaka še danes. Ljudje pa še vedno hudo občutijo pomanjkanje vode.

Naše županstvo bi moralo zopet zahtevati od državnih oblastev, da se z Jugoslavo-ni domenijo o napeljavi vode v vse naše vasi. Danes, ko vse govori o velikem napredku, je naravnost pregrešno, da ljudem primanjkuje zdrava pitna voda.

IZ MATAJURJA

Naša vas leži 900 metrov nad morjem in je v zadnjem času postala zares privlačna za Videmčane, Goričane, Tržačane in celo Rimljane. Trenutno se mudi v našem hotelu na letovišču šest višjih uradnikov ministrstev v Rimu, ki bodo tu ostali vse do konca avgusta. V nekaj dneh se jim bo pa pridružilo precej Tržačanov, tako da bo naš hotel poln ljudi. Zaradi svoje lege nudi Matajur zares lep razgled in tujski promet se bo še bolj razvil, ko bo naše cestišče še bolje urejeno.

IZ TIPANE

Ko je videmski prefekt dr. Vecchi pred nekaj tedni obiskal našo občino, ga je sprejel ves občinski svet. Prispevka v znesku 700 tisoč lir za občinsko dobrodelno ustanovo bodo deležne uboge družine naše občine.

Občinski možje so državnemu predstavniku predložili zlasti nujno potrebo po novem vodovodu, ker sedanji ne nudi prebi-

IZ STEVERJANA

V nedeljo smo prav slovesno obhajali praznik naših farnih zavetnikov sv. Mohorja in Fortunata. Sveže nedeljsko jutro in ubrano potrkavanje v zvoniku je privabilo na vrh k cerkvi precejšnjo množico faranov. Pet duhovnikov je opravljalo cerkvene slovesnosti; govoril je g. Eržen. Pomnožen pevski zbor se je dobro odrezal. Po običajni procesiji okoli cerkve in skozi grofov park se je nabralo poleg domačinov tudi precej ljudi iz sosednjih vasi.

Tudi to nedeljo se bo zbrala pod borovci velika množica domačinov in izletnikov iz Gorice in podeželja, ker bo med njimi mednarodna kulturna prireditev. Nastopile bodo ljubljanska folklorna skupina Tine Rožanc, skupina »Edelweis« iz Celovca in znana skupina plesalcev in pevcev iz Ločnika. Skupno prireditev toplo pozdravljamo.

Hanalska dolina

valstvu dovolj vode zlasti poleti, ko je suša. Prefekt je tako spoznal največjo potrebo našega prebivalstva in obljubil, da se bo zanj zanimal; zato upamo, da se bo ta naša želja tudi zares v doglednem času uresničila.

IZ KRAVARJA

Naša vas, ki spada pod šentlenartsko občino, je ena najbolj zapuščenih v občini. Nahaja se v takem kraju, da je od vseh pozabljena. Oblastva se nas spomnijo le tedaj, ko od nas zahtevajo plačilo davkov.

Središče naše občine pa se medtem živahno razvija. Tam asfaltirajo ceste in grade pločnike ter izboljšujejo javno razsvetljavo. Tako postaja Sv. Lenart prikupno »mesto«. Saj jim nismo nevoščljivi, a ni prav, da nas gorjane popolnoma zanemarjajo. Saj že več kot 10 let niso niti lopate gramoza posuli na cesto, ki vodi v Kravar in zato je podobna izsušenemu potoku. Pa tudi vode nimamo v Kravarju zadosti, ker je naš vodovod slab. Poleti, ko je suša, morajo naše uboge žene stati več ko eno uro pred pipo, da zajamejo vedro vode. Na vse to gorje opozarjamo tudi našega predstavnika v občinskem svetu in ga pozivamo, naj se vendar enkrat že v njem oglasi in zahteva, da tudi v naši vasi izvedejo kako prepotrebno javno delo, zlasti pa preobnovo vodovoda in popravo naše ceste.

IZ RAJBLJA

Tudi našo vas kaj rada obiskuje smrt. Tako je pred kratkim umrla 16-letna Blaženka Paher, ki jo je že več let mučila bolezen. Pokopali smo jo pred dvema tednoma ob veliki udeležbi vaščanov. Naj mlademu dekletu sveti večna luč; staršem pa, ki so izgubili edino hčerko, naj dobri Bog pomaga, da laže prebole hudi udarec, in jim obenem izrekamo iskreno sožalje.

IZ ZABNIC

V nedeljo, 3. julija, je bilo na Sv. Višarjah prvo veliko skupno romanje. Na svetovišarsko goro so pohitele Marijine družbe iz Trsta in Gorice. Vseh družbenic je bilo nad 350. Poleg njih je bilo tudi še veliko drugih romarjev. Zato je imela vzpenjača tokrat veliko dela, da je prepeljala na goro tolikšno skupino romarjev.

GORISKI POKRAJINSKI ODBOR

Pokrajinski odbor je v torek prejšnjega tedna dalj časa razpravljal o zaposlitvi delovne sile v tržiških ladjedelnicah in v drugih industrijskih podjetjih. Odbor je tudi proučil vprašanje vzdrževanja pokrajinskih cest.

Sklenil je, da bo razstava slik in drugih dragocenih predmetov, o kateri poročamo na drugem mestu, odprta do 30. septembra; ogled razstave je brezplačen. Odbor je tudi razpravljal o opremi nove dvorane za seje pokrajinskega sveta in rešil še celo vrsto tekočih upravnih zadev.

IZ DOBERDOBA

Naš župan je v začetku prejšnjega tedna imel daljši razgovor s prefektom dr. Nitrijem o raznih vprašanih občinske uprave.

Vaščani čestitamo našim domačinom za nagrade, ki so jih v nedeljo prejeli v Gorici kot zmagovalci v tekmi za izboljšanje pašnikov in travnikov.

Prvo nagrado v znesku 100 tisoč lir je prejel Anton Gergolet iz Doberdoba, drugo v znesku 80 tisoč Josip Krošel od Vižintinov, tretjo v znesku 50 tisoč lir pa sta dobila Josip Colja iz Doberdoba in Ivan Lavrenčič s Poljan. Četrto nagrado 30 tisoč lir pa so dobili Karel Semolič, Josip in Andrej Pahor iz Jamelj ter Ivan Mazzuchini iz Ronk. Po 20 tisoč lir nagrade pa je prejelo 30 posestnikov iz raznih kraških vasi. Skupna vsota znaša en milijon lir.

V ponedeljek prejšnjega tedna so naši občinski uslužbenci napovedali 4-urno stavko, ker so z njo hoteli doseči povišanje plač. Ker se je pa županstvo takoj začelo zanimati za njihovo zahtevo, so stavko preklicali. Županstvo pa se sedaj pogaja s sindikalnimi organizacijami, da bi zadevo uredilo.

Predzadnjo nedeljo sta praznovala zlato poroko Jožef in Jožefa Ferfolja roj. Žužek. Slavljenca sta kljub življenjskim težavam še vedno krepka in zdrava. K njunemu slavlju jima čestitamo in želimo še dolgo let zadovoljnega življenja med nami.

S SV. GORE

Vse romarje in izletnike na priljubljeno Sv. goro je razveselila vest, da je turistično društvo v Novi Gorici otvorilo na Sv. gori, ki ji sedaj pravijo Skalnica, gostišče s prenočišči. Lokal je po potrebi odprt tudi ponoči.

IZ PODGORE

V bližini podgorskega podvoza se je v sredo popoldne pripetila hujša prometna nesreča 71-letnemu upokojencu Alojziju Černicu iz ulice Attemis v Podgori.

Povozil ga je namreč na križišču pri Marijini kapelici 37-letni motociklist Martini iz Zdravščine. Ponesrečenca so takoj prepeljali v goriško bolnico, kjer se bo zaradi zloma leve noge moral zdraviti 40 dni. Zvedeli pa smo, da je bilo v soboto njegovo stanje že mnogo boljše, zato upamo, da se bo mogel vrniti k svojcem še prej, kot se je takoj po nesreči predvidevalo.

V petek so se na sedežu Zveze industrijcev pričela pogajanja med sindikalnimi

Iz Goriške

predstavniki in ravnateljstvom podgorske predilnice, da bi preučili vprašanje o dodelitvi kvalifikacij delavcev in akordnem delu nočnih izmen. Po daljši razpravi je ravnateljstvo priznalo nekaj desetnih kvalifikacij v predilnici in tkalnici ter obljubilo, da bo v kratkem času uvedlo akordno delo.

PEVMA — OSLAVJE

Predpréteklo sredo je po dolgi bolezni izdihnila svojo dušo domačinka Marija Sirok. Bila je zavedna žena in dobra mati. Plemeniti pokojnici, ki smo jo vsi spoštovali, naj sveti večna luč; njenim preostalim pa izrekamo iskreno sožalje.

V sredo prejšnjega tedna popoldne smo na pevmskem pokopališču položili v Komjančev družinski grob telesne ostanke trietnega Borisa, sinčka gospe Nade Komjančeve in gospoda Petra Sancina iz Gorice. Umrl je iznenada dan prej v novi goriški bolnici. Vest o smrti malega fantka je ganila srca mnogih goriških Slovencev. Zato se je pogreba udeležilo obilno število prijateljev in znancev užaloščene družine.

Mladi fantek se že vesele v dobrem Bogu in ga prosi, da pomaga njegovim staršem in dedku, da prebole hudo gorje. Mi pa jim izrekamo globoko sožalje, ki se mu pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Prejšnji teden je bil marsikateri oisko-valec našega prijaznega Oslavja prijetno iznenaden, ko je ugledal na klancu pod spomenikom »kolono« iz belih nageljnov in cvetk. Poroko sta obhajala domačinka Anica Leban in Makuc Vladislav, po poklicu šofer iz Štandreža. Zavednemu paru želijo vsi sosede in znanci, da bi jima bila tudi življenjska pot posuta kolikor moč s cveticami sreče.

RAZSTAVA V MUZEJU NA KORNU

V soboto je podpredsenik goriške pokrajine dr. Polesi v prisotnosti predstavnikov raznih oblastev slovesno otvoril v muzeju na Kornu razstavo slik in drugih dragocenih predmetov. Poleg slik, med katerimi se nahaja tudi ena slovenskega umetnika Lojzeta Špacapana, je razstavljeno tudi dragoceno pohištvo iz zadnjih štirih stoletij. Zanimiva razstava bo odprta do jeseni.

Občinstvu je na razpolago tudi ličen katalog razstavljenih slik, pohištva, preprog in kristalov. Prodaja se po 300 lir.

RAZDELJEVANJE NAGRAD

V nedeljo je goriški prefekt dr. Nitri slovesno razdelil med kmetovalce našega Krasa, ki so se udeležili tekme za izboljšanje pašnikov in travnikov v letih 1958-59, denarne nagrade v znesku enega milijona lir. To tekmo je priredila pokrajinska uprava ob sodelovanju goriške trgovinske zbornice. Slovesnost je bila v dvorani Kmetijskega nadzorništva.

Ta dan so razdelili med sadjarje in vrtarje iz Furlanije, Steverjana, Oslavja in Štandreža 30 častnih diplom. To je veljalo kot priznanje, ker so razstavili svoje pridelke na vsedrjavni sadjarski razstavi v Veroni v oktobru 1958. leta.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor v senci smrti

Ponatiskujemo zanimiv odlomek iz novega romana Alojza Rebule »Senčni ples«, ki je nedavno izšel pri Slovenski Matici v Ljubljani in na katerega opozarjamo naše bralce, ker gre za eno najboljših slovenskih pripovednih del zadnjega časa.

Silvanu Kandorju se je spet odpiralo, na tem prevalu pomladi med aprilom in majem.

In ni bilo samo naključje, da je prav v teh dneh vnovič obiskal profesorja Pilada De Martinisa. Njegov obisk ni hotel biti samo dejanje pietete do že izhiranega vzgojitelja: moral je biti tudi prvo korak, ki ga je hotel zavestno napraviti proti Nori.

Sel je tja, stopaje po cvetju, ki ga je bila ploha zbilala s kostanjev v parku. Večernik na vratih trafike je deloval kakor šaljivec s svojo novico, po kateri naj bi se bil neki diplomat pritožil, da svet ne zmore dveh Trstov, po enega za vsakega od obeh nasprotnojučih si partnerjev. Brez napetosti je Kandor pozvonil v nadstropju: v nepoznani, še dobro ohranjeni ženski, ki mu je odprla, je uganil profesorjevo ženo, ki se je bila po dolgi ločitvi vrnila k nevarno bolnemu možu.

V salonu je prepoznal Norin dežni plašč: ženska, ki je spet vdiral v njegovo samoto s prividom svojih občutljivih odvihnjanih ustnic, je bila ta dan odpotovala na razstavo v Benetke. To pomanjkanje ga je pustilo povsem mirnega: uteha je bila že v tem, da je bila spet v tem salonu, s spominom na prvo srečanje. Zofa ob steni je bila prazna, s cofasto blazino ob vzglavju. Profesor že ni bil več pri moči, da bi tako provizorično prebijal bolezen, ki ni mogla biti nič drugega kakor rak.

Kandor je moral naprej v spalnico: v beli bolniški srajci je bil profesorjev obraz samo še senca nekdanjega.

Ceprav ni imel hujših bolečin, se je bil De Martinis odpoval od knjig. Samo kadil je še. In mislil. Njegova intelektualna strast je zdaj izgorevala v čisto misel, ki se mu je zdaj osredotočevala v neki že smrtno luciden pogled.

Sprva je bilo, ko da ga Kandor ne more do kraja zaposliti v pogovoru. Z bolniške postelje je De Martinis gledal na literaturo že samo kot na gradivo nekega neizkustvenega iskanja. In tako celo na omembo Grkov ni reagiral z vsem ognjem, s katerim je njegov izčrpani organizem še razpolagal.

Silvan Kandor je sprva mislil, da bo obisk izvenel v nekaj neizrečenega, kar bi ostalo med njim in med tem živim okostnjakom, v kar se je bil nekdanji šarmantni Italijan spremenil. Stara slika, ki je na steni trgala iz neke skoraj nedosegljive preteklosti mladi polni obraz anarhističnega predavatelja, je kakor vsiljevala molk nad tistim doprjem sredi blazin. Spalnica ni imela nič od tople prijaznosti salona, s tisto zeleno pričujočnostjo ovalke na ozačju sinjih oxfordskih knjižnih hrbtov: gola črnina pohištva je le večala tesnobo.

Toda De Martinis se je na pol skopal iz blazin, ko je Kandorju ušlo, da je nehote omenil svojo zgodbo. Hotel je podrobnosti. Nato se je nekaj časa zamislil. Potem je obsedel na postelji, da si je razširil območje za kretinjo.

Kandor je opazil sled prstana na mezincu: neka nejasna zla slutnja ga je obšla: brez tistega vijoličastega prstana je bil Pilade De Martinis videti kakor gol, oropan zadnje zemeljske kokečnosti.

De Martinis je izrazil Kandorju svojo zavist, da je pripadal tako majhnemu narodu.

»To je zavist nad bolečino, gospod profesor,« je rekel Kandor. »To je nemogoča zavist.«

Tedaj je De Martinisu roka blisnila v nekdanjo snujočo kretinjo.

Tudi kavo, ki jo je tedaj žena prinesla, je zamaril.

»Odkod ta moja zavist, mladi prijatelj Kandor? Rekel bi, da je majhen narod najprimernejše veselje, da se človek izživi v njem v svoji čisti človeški integriteti: osvobojen slepil zgodovine. Prav majhnost ga dela imunega proti mitom preteklosti, življenjskega prostora in mesijanstva. Zato je pripadnik majhnega naroda najbližje resnici, on stoji tako rekoč na radiranih tleh, njegov pogled ne pozna velikaških tančic, koordinate njegovega biva-

nja so postavljene v izvorno tesnobo človeškega goja, njegov odnos do usode je lahko povsem sorazmeren, njegov spopad z njo čist do brezupa.«

Srknil je iz skodelice, ko da je izpil tam zadnji požirek jasnosti, ki mu je še manjkal.

»Dokončni kristalni človeški brezup brez nadomestkov — vidite, prijatelj Kandor, tega je zmožen samo umetnik malega naroda. Zdaj ne zdržim več ob knjigi, a od vašega zadnjega obiska sem le toliko napredoval v slovenščini, da sem za silo bral Prešerna. Ze od zdavnaj sem si obetal to poznanstvo, a treba mi je bilo bolezn, da sem se lotil pregrade jezika. Rekel sem: za silo. A to je bilo dovolj, da sem spoznal, da se njegova tragika ne da primerjati s tragiko Danteja. Ne gre toliko za to, da je bil »slani kruh« begunca Danteja nazadnje le obilen kruh fevdalca in da so »tuje stopnice«, po katerih je moral gor in dol v morečem ponižanju, peljale le v bogatejšo graščino. Poudaril bi predvsem to, da se je vse tisto begunstvo lahko izteklo v slave poln pogoj, ki ga je na koncu lahko pos'av'l Florentincem kot ceno za svojo vrtev: vrnil bi se samo, da ga kronajo, v tistem premaganim domačem peklu, prvaka med pesniki. Njegov obup je torej imel neko izživetje: vsa Komediya je pravzaprav eno samo maščevanje: in v maščevanju je že neko dopolnjenje: zakaj maščevanje 'suponira že drugo stran: in v dvogovoru je rešitev. A Prešeren je genij sredi radirane zemlje: na drugi strani njegovega glasu je samo večnost: on govori v brezglasje. In tukaj bi pripomnil, da ga Slovenci omejujete, ko ga imenujete lirika. Hočem reči, da je Prešeren podobno kot Dante absolutno moška natura, z zmožnostjo perfektnega obupa, ki je iznad vsake erotične rešitve. Njegova moškost bi bila potrebovala tistega širokega življenjskega prizorišča, ki je bilo dano avtorju Komediye. Toda njemu ni bilo dano niti to, da bi količkaj veliko sovraštvo inficiralo čistost njegovega brezupa. Zato je njegov obup neodvisen, tako rekoč oklešččen vsa minuljivega, goli človeški glas, abstrahiran v vakuum. Kako je že tisti pasus? Hotel sem se ga naučiti na pamet, zdaj se mi vrača v spomin, moja izgovarjava bo seveda šepala:

»Ur temnih so zatirale jih sile
vse pevca dni, ki te ti pesmi poje:
obup ...«

Afrika - mozaik jezikov

Zveze med Evropo in Afriko trajajo že od leta 1508, ko so Portugalci ustanovili Fort Mozambique. Zapadni svet pa dolgo časa ni prodril v bistvo črnega kontinenta. Celino so sicer Evropejci zasedli, a niso poznali njenega verskega, socialnega in jezikovnega sestava.

Zlasti za lingvistiko Afrike se zapadni svet ni prav nič brigal. Šele v 17. stoletju je učenjak Leibniz začel zbirati hotentotske in bušmanske izraze. Kljub prvim poskusom, kjer so prvačili posebno misijonarji, je nova jezikoslovna veda — afrikanistika — nastala šele pred 50 leti. Prvi zavod je ustanovil profesor Meinhof na kolonialnem zavodu v Hamburgu. Drugo središče afrikanistike se je razvilo na vseučilišču v Berlinu.

Proučevanje afriških jezikov in kultur je pa naletelo že v prvih početkih na silne težkoče. Predvsem je vzrok podnebje, ki je marsikateremu raziskovalcu izvilo pero iz rok. Druga težava obstoji v dejstvu, da večina afriških jezikov, razen na severu, v Libiji, Egiptu in Abesiniji, ne pozna pismenih osnov. Proučevalci so navezani le na osebne stike s črnici. Toda tudi pri delu na terenu nastajajo težave, ker je pri večini

"Vrhunska" knjiga

Ameriški pisatelj Irwing Wallace je napisal roman The Chapman Report (Poročilo Chapman). V dveh mesecih so razprodali dva milijona izvodov. Vsi dnevniki Združenih držav pišejo celo na prvih straneh oceno o romanu, ki je postal na mah letošnji best-seller, knjiga, ki se najbolj kupuje. Prpravljajo se prevodi v italijanščini (pri Longanesiju), nemščini, francoščini in španščini. Neka filmska družba je Wallacu izplačala že 110 milijonov lir za izključne pravice do filmanja.

Kaj je vsebina te tako izredne knjige? Odsev sedanjih socialno-erotičnih odnosov v tako imenovani boljši ameriški družbi. Kar je prinesel znani dr. Kinsky s svojimi polznanstvenimi knjigami o erotičnem izživiljanju svojih rojakov, to je povedal Wallace v Chapmanovem poročilu. Za boljše oznako dela, naj navedemo samo mnenje ameriške časnikarke Lonelle Parsons, ki pravi: »Ko preberete, občutite, da se okopljete v kadi, polni razkužila«. Parsons pa ni na glasu prevelike moralistinje.

PODOBNA KNJIGA

Italijanski romanopisec Vasco Pratolini, znan po svojih desetih romanih, ki jih iz italijanske literature najbolj prevajajo, je izdal roman Lo scialo, ki zajema vsebino iz podobne snovi kot Wallace. Prav gotovo pa stoji umetniško na višji stopnji.

Opisuje življenje rodne Florence med leti 1910 in 1930, ko se je mesto prerajalo iz aristokratsko-obrtniškega središča v meščansko-delavsko. Po snovi in obsegu spominja na Bacchellijevo Mulino del Po. Tudi v tem romanu je tematika ljubezensko-erotična, vendar se omeji le do naturalizma in ne blodi prav v blatnih nižinah.

Vsekakor pa sta obe knjigi tudi znak dobe.

KULTURNE VESTI

• Oxfordski univ. prof. L. R. Palmer je objavil v reviji »Observer« članek, ki je vzbudil senzacijo in v katerem trdi, da je slavni angleški arheolog sir Arthur Evans napačno opisal svoja izkopavanja palače kralja Minosa na Kreti, ker se je preveč zanesel na svoj spomin in se ni oziral na zapiske, ki si jih je sproti delal v dnevnik. Po mnenju revije »Observer« bo ta ugotovitev, če je resnična (in tako kaže) »zrevolucionirala vse dosedanje predstave o nastanku in razvoju grške kulture«.

• Baje je precej nevarno zboleel slavni angleški dirigent Thomas Beecham, ki vodi orkester londonske Filharmonije. Beecham ima že 81 let.

jugozahodnih afriških jezikov odvisno izrazoslovje od višine glasu. Isti zvoki v višjem ali nižjem tonu pomenijo docela drugo besedo. Evropejec pa težko prisluhne taki govorici. Saj že na primer slovenski stavek: brez pet je pet ljudi bilo gori na gori, ni za vsako uho.

Tretjo težavo morajo premagati afriški lingvisti zaradi velikanskega števila narečij. Računajo, da govori 198 milijonov črncev v 700 različnih jezikih. V novi državi Kongo, ki je velika kot Indija, živi okrog 200 rodov; ti uporabljajo nič manj kot 38 popolnoma različnih glavnih jezikov. Narečij ali dialektov je pa kar nekaj sto. Kdo naj obvlada vso to ogromno jezikovno snov?

Jezikovni mozaik Afrike pomeni tudi za enotnost afriških ozemelj eno izmed nepremostljivih ovir.

— 0 —

Pound v prevodu

Pri Mondadoriju je te dni izšla zbirka izbranih prevodov največjega sodobnega ameriškega pesnika Ezra Pounda. Pesmi je prevedel Alfredo Rizzardi na podlagi angleške izdaje Selected poems; italijanska zbirka nosi tudi isti naslov. Med pesmi je uvrščena tudi pesnitev »Hugh Selwyn Mauberley«, katero prištevajo kritiki med vrhunce sedanje poezije.

GOSPODARSTVO

Pomen listnega gnojenja

Listno gnojenje ali gnojenje po listih je novi način dovajanja hrane, ki jo rastline potrebujejo za razvoj. Se nedavno tega smo mislili, da rastline predelajo samo tisto hrano, ki jo lahko vsrkajo po svojih koreninah. Sorazmerno pozno smo prišli do spoznanja, da je mogoče hraniti rastline tudi po listih. Listi so tisti deli ali organi rastline, ki najprej povedo, če je rastlina zdrava ali hira. Po listih večkrat tudi spoznamo, katera snov rastlini manjka. Dobro je tudi, da gnojenje po listih kmalu učinkuje in zato je mogoče hirajočim rastlinam nuditi hitro pomoč.

Ne smemo pa misliti, da so vsa vprašanja glede gnojenja po listih že razčiščena in pojasnjena in da že natančno vemo, kdaj in s čim moramo v posameznih primerih gnojiti. Ta veda je namreč še premlada, čeprav je že marsikaj dognala, kar vzpodbuja znanstvenike, da vprašanja še globlje raziskujejo in ugotovijo, s čim, kdaj in kako je potrebno gnojiti: končni cilj vsega raziskovanja je povečanje in izboljšanje proizvodnje ter znižanje proizvodnih stroškov. Do sedaj se vprašanje gnojenja po listih proučuje predvsem v naslednjih kmetijskih panogah: v sadjarstvu, vrtnarstvu in cvetličarstvu.

V sadjarstvu

Marsikatero sadno drevo jasno kaže, da s prehrano ni nekaj v redu: listi nimajo prave barve, poganjki niso dovolj dolgi in močni, iz obilnih cvetov je malo zarojenih plodov in ti se čezmerno redčijo. Drevesu s takimi znaki ne moremo hitro pomagati z navadnim gnojenjem v zemljo. Precej časa namreč poteče, preden se gnojila spremenijo v takšne oblike, da jih korenine lahko vsrkajo. Zato tudi ne vemo, kdaj in kako bodo ta gnojila drevesu koristila, posebno ker ne moremo spraviti gnojila v vse tiste plasti, kamor se drevesne korenine širijo.

Zato pa je v takem primeru na mestu gnojenje po listih, ki hitro vsrkajo snovi, s katerimi so bili poškopljani.

S tem pa ni rečeno, da sadnemu drevju ni potrebno gnojiti po starih načinih, in sicer tako, da gnoj spravimo v zemljo. To je še vedno temeljno gnojenje, medtem ko je gnojenje po listih dopolnilno, ker je na mestu le v določenih primerih.

Dosedanje izkušnje pravijo, da gnojenje po listih ugodno vpliva predvsem na pečkato sadje, to je hruške in jabolka, manj pa na koščičarje. Glede jabolk so izvedli temeljite poskuse tudi v Italiji: mnogi sadjarji v Emiliji in v Južnem Tirolu — pa tudi že pri nas — opravljajo gnojenje po listih predvsem v letih obilne rodnosti in dosežejo težje, lepše barvane in svetlejšje plodove. Še očitnejše uspehe dosežejo v sušnih letih, ko se zaradi pomanjkanja vlage pretakanje soka v drevesu skoraj ustavi. Tudi pri trtah so ugotovili (v Coneglianu in na Siciliji) ugoden vpliv listnega gnojenja. Posebno važno pa je listno gnojenje v drevesnicah in trtnicah, kjer so rastline go-

ste in koreninice zaradi stiske ne morejo vsrkati dovolj hrane.

V vrtnarstvu

Listnega gnojenja ne moremo izvesti pri vsej povrtini, zlasti ne pri kapusnicah, kjer sploh ne moremo poškopiti vsega lista. To gnojenje pa je danes že zelo razširjeno pri paradižnikih in krompirju, ki imajo za to primerne liste. Ker moramo paradižnike in krompir že tako škropiti z zaščitnimi sredstvi proti raznim škodljivcem (koloradskemu hrošču, peronospori), lahko tem škropilom primešamo tudi gnojilo, tako da izvršimo dve deli hkrati, s čimer prihranimo stroške. Ugotovljeno je, da paradižniki in krompir prej dozori in imajo debelejšje plodove oziroma gomolje, če jim gnojimo po listih. Tudi pri grahu in fižolu so z listnim gnojenjem dobili znatno večje pridelke.

V cvetličarstvu

so ugotovili posebne uspehe listnega gnojenja predvsem pri nageljnih in zato jim gojitelji na splošno tako gnojijo. Poskusi so dokazali, da so na ta način povečali proizvodnjo za 20 do 35%. V cvetličarstvu dosežejo uspehe, če upoštevajo posebne zahteve posameznih cvetličnih vrst, kot so posebno sestavljene zemlje, primerno velik, pravilno barvan, dišeč cvet itd. Zato je v cvetličarstvu odprto listnemu gnojenju zelo široko in dosedaj zelo malo raziskano področje.

Listna gnojila

V trgovini je danes že več pripravkov za listno gnojenje. V glavnem so to sestavljena gnojila kot »20 — 10 — 18«, ki vsebuje 20% dušika, 10% fosforove kisline in 18% kalija ter še kopico drobnih elementov, to je takih, ki niso potrebni v veliki količini, a morajo biti prisotni. Seveda morajo biti ta gnojila topljiva v vodi.

Za listno gnojenje pripravimo škropilo tako, da v 100 litrih vode raztopimo 1/2 do

1 kg gnojila; škropimo pa z navadnimi narbrtnimi ali tudi motornimi škropilnicami, ki pa morajo razdeljevati škropilo v obliki megle.

Najprimernejši čas za škropljenje oziroma za listno gnojenje je proti večeru in med vso dobo rasti, ker starejši listi ravnato lahko vsrkavajo gnojila kot mladi.

— • —

Trg ne mara težkih prašičev

Težki prašiči so tisti, ki imajo nad 150 kg. Pred leti je bil prašičerejec ponosen, ako je zredil posebno težko žival, če mogoče nad 200 kg. Tudi danes zredi kakšen kmetovalec takega debeluha, a le za lastno potrebo. Kdor pa redi prašiče za trg, ne mara tako težkih, ker se zaveda, da bi jih mogel prodati po nižji ceni kot bolj suhe.

Najlaže in najdraže prodajo danes prašiče s težo od 80 do 120 kg. Če se teža dvigne nad 120 kg, predstavlja to samo višjo količino slanine, ki pa danes ni več posebno cenjena, ker je vedno manj ljudi, ki uživajo svinjsko mast.

Moderni prašičerejci so si postavili za cilj, da zredijo 100 kg težkega prašiča, ki ne bo imel skoraj nobene slanine, marveč predvsem meso. Z uporabo posebnih umetnih krmil se ta cilj more doseči.

Perutninarstvo v Švici

Več kot polovica švicarskih perutninarjev redi manj kot 12 živali, 2% perutninarjev pa več kot 100. Letna proizvodnja znaša okoli 520 milijonov jajc in 5 milijonov kg mesa. Vrednost te proizvodnje znaša okoli 145 milijonov švicarskih frankov ali 6% švicarskega dohodka iz kmetijstva. Domače perutninarstvo ne zadostuje za potrebe domačega trga: vsak Švicar porabi namreč letno povprečno 157 jajc in 2,4 kg kuretine; zato pa je potrebno z uvozom kriti 65% povpraševanja po jajcih in 35% po kuretini. Proizvodnja jajc zelo narašča, a ne zaradi večjega števila perutnine, marveč zaradi večje nesnosti, ki se je v zadnjih 20 letih dvignila od 110 jajc na 136 letno.

ŽENA IN DOM

NASE STANOVANJE

Sodobni način življenja narekuje sodoben, nov način notranje ureditve in opreme. Težko si je zamisliti v novi mehanizirani kuhinji nekdanjo »kredenco« ali v spalnici »umetniško« izrezljano omaro.

Dandanes pohištveni predmeti niso več razstavni kosi, ki naj bahavo kažejo našo premožnost; sodobno opremo odlikuje enostavnost in praktičnost.

Jasno je, da estetske zunanje podobe tudi sedaj ne smemo zanemariti, toda čas nepotrebnih ornamentov, okraskov, raznih pofic in stojal je za nami. Pohištvo naj bo lahko, tako da ne bo težav, če ga bomo morali premikati. Vezani les in kovinska ogrođja pa naj dobijo čim večjo uporabo.

Stanovanje mora biti tako urejeno, da bo omogočeno vzdrževanje in čiščenje z najmanjšim naporom; zato mora biti pohištvo prilagojeno praktični uporabi. Lahki materiali, svetel les, primerne barve zidov, predvsem skladnost vseh elementov naj dajejo vsakemu prostoru tisto vrednost, ki jo vsakdo želi, da se bo v njem prijetno počutil.

Zidovi naj ne bodo polni raznih slik, družinskih fotografij in obeskov. Če nimamo denarja za umet-

niško sliko, raje kupimo dobro umetniško reprodukcijo, kot pa kakšen naturalistični zmazek.

Če le moremo, vgradimo čimveč omar posebno v spalnicah ali garderobni predsobi. Postelje, kavči in fotelji naj bodo nizki, čimbolj enostavni in gladki.

NEKAJ O KRAVATAH

Kravate imamo obešene v omari na posebnem obešalniku. Po možnosti ene in iste kravate ne nosimo dan za dnem, pustimo ji, da se »odpočije«. Napičimo jo na natezalnik za kravate, narejen iz celulojda ali lepenke tako, da ga vtaknemo med svilo in podlogo. Na ta način se izognemo prepogostemu likanju, ki kravatom nikakor ni v korist. Ko likamo kravato ne smemo uporabljati prevročnega likalnika in likajmo preko vlažne krpe. Preden kravato shranimo, jo še na zraku posušimo. Kravate kemično očistimo z bencinom ali kako tekočino proti madežem. Če jih peremo zgubijo svojo obliko. Ako jih moramo vendar oprati, jih razparamo, odstranimo podlogo, in blago hitro operemo v mlačni raztopini finega mila ali dobrega pralnega praška; nato hitro splaknemo, s krpo popivnimo in nato še vlažne zlikamo.

Nevarnost četrte internacionale

Ze od nekaj se potegujejo za oblast nad svetom številne javne in tajne organizacije. Najprej so nastale napol tajne frumasonske družbe. Dobro stoletje za njimi so se porajale socialistične in komunistične internacionale; prva, druga in zdaj tretja.

V letih med prvo in drugo svetovno vojno smo pa sami že bili priče fašističnih internacional, ki so kazale na videz hipernacionalistični obraz, v resnici jih je pa vezala skupna ideja, želja pa oblasti izbranec.

«Novi red»

O komunistični mednarodni ideji in organizaciji ali kominformu ni treba ponavljati besed. Zelo malo naših bralcev pa ve, da obstaja široko razpredena in na milijonska denarna sredstva oprta fašistična internacionala, ki hoče vpeljati na svetu »novi red«. Nekdanji fašistični in nacistični vodje nadaljujejo razkrajalno delo dveh diktatorjev — Hitlerja in Mussolinija. Povezali so se tajno med sabo, pritegnili še nova sorodna gibanja in si pridobivajo v zapadnem svetu, v Ameriki in na Japonskem tudi mladino. Med množice mečejo skrivni fašistični in hitlerjanski agentje versko in narodno pobarvana gesla, da preslepijo celo marsikaterega dostojanstvenika kot borci proti komunizmu.

V arhivih posebnega oddelka Scotland Yarda in židovske protiinternacionale bi našli imena in zapiske o organizatorjih mednarodnega novofašizma ali »novega reda«, kakor sami imenujejo četrto internacionalo.

Pred nekaj tedni so na zborovanju v Losanni določili smernice »Novega evropskega reda«. Ustanovila se je tudi »Legija mladih Evropejcev«, h kateri so pristopila vsa sorodna gibanja iz Italije, Francije, Nemčije, Belgije, Danske, Švedske, Avstrije, Španije in Portugala.

Drugo vino v starih mehovich

Stare ideje fašizma in rasizma so novi preroki nekoliko predruščili, ohranili so pa način prejšnjih organizacij. Brezobzirna borba proti vsem drugače mislečim in dokopati se zopet do oblasti, to je cilj neštetih fašistov, ki se pod tujimi imeni skrivajo po svetu.

Prva zamisel ustanoviti fašistično internacionalo se je porodila v glavi Francoza André Drieua de la Rochelle, ki si je v obupu zaradi poraza držav osi vzel življenje.

V svojem testamentu je ostro kritiziral zgolj nacionalistično načelo fašizma, idejo germanskega rasističnega prvenstva in je nakazal, da se more fašizem obnoviti le na mednarodni podlagi. Uprli pa so se mu že njegovi pristaši, ki se protivijo sodelovanju z arabskimi fašisti.

Zato se je gibanje omejilo na neko zvrst evropeizma. Nespremenjena so pa ostala načela proti demokratični uvedbi; dalje načelo, da mora vladati v vsaki državi firer ali duce, poglavnik ali caudillo. Ti posamezni diktatorji naj zberejo okrog sebe elito in krotijo ljudske množice.

Za privesek je fašistična internacionala, izdala še geslo o »socialni revoluciji«, kakor jo imajo za slepilo italijanski misovci kot »movimento sociale«.

Vse te konfuzne ideje so uporabili že na ustanovnem občnem zborovanju v Malmö leta 1951. Italijanske misovce je zastopal neki Ciamarucconi, morda duce v povojih. V internacionali pod predsedstvom Šveda Engdahla so včlanjene velike nacionalne fašistične organizacije: italijanski M.S.I., britanska Mosleyeva stranka, francoski Mouvement populaire francaise, nemški Mladi Vikingi in Državna stranka (Reichspartei), falangisti, hrvatski ustaši, peronisti, ameriška Stranka prava in vrsta drugih. Na lanskem kongresu so se prikazali v starih uniformah bojovníki fašističnih napadalnih oddelkov raznih dežel.

Organizacije imajo kot skupna središča sedeže v Buenos Airesu in v Tangerju, od koder predejo kot pajek svoje mreže po vsem svetu.

Bogati trusti in finančniki so dali gibanju na razpolago velikanske vsote. V švicarskih bankah imajo naloženih pod različnimi imeni 500 milijonov švicarskih frankov. V Argentini razpolagajo s 400 milijoni dolarjev. V vsaki državi imajo pa še posebne finančnike, ki dajejo težke milijone na razpolago mednarodni zvezi fašizma, ki je v nenasitnem diktatorskem pohlepu po oblasti prinesel toliko gorja na svet.

— o —

SODNI DAN PRED SODNIJO

V četrtek, 14. julija, ob eni uri in tričetrt bi moral biti konec sveta in sodni dan. Tako je napovedal »brat Eman« ali dr. Bianca, zdravnik iz Milana. Mož je ustanovil posebno versko sekto »adventistov 14. julija«, ki je pričakovala konec sveta na vrhu Montblanca. Brat Eman je namreč sporočil svojim vernikom, da so ga obiskali nadangeli, pesniki Dante in D'Annunzio in mu povedali, da se bodo rešili svetovne katastrofe in vesoljnega potopa samo njegovi verniki in še neka skupina na vrhu Tibeta. Res se je zbralo na gori 553 oseb, med temi celo Kitajci, ki so slepo verjeli bratu Emanu. Nekateri so prodali svoje imetje, drugi so tovorili v breg gumijaste čolne, da se bodo rešili potopa. Preplah je prevzel tudi resnejše ljudi.

Celo v Gorici in v Trstu je ta ali oni lahkovernež zaskrbljeno podvomil, če pa le ne bo kaj resnice na prerokbah o koncu sveta.

Nazadnje se je za zadevo pozanimal tudi milanski državni pravdnik, ki je vložil proti preroku in zdravniku Bianci ovadbo zaradi širjenja razburljivih novic. Zdaj se mož izgovarja, da bo konec sveta res prišel, njegov napovedani datum pa da nikakor ni bil obvezen.

No, za potrdilo te resnice pa res ni potreba plezati 4000 metrov visoko na Mt. Blanc.

Vprašal sem ga, kje je dobil tisto knjigo. S seboj je menda ni prinesel. Rekel je, da mu jo je dal taboriščni pisar, ki ima na skrbi majhno knjižnico. To me je začudilo, ker niti jaz nisem vedel tega. Bilo je čudno, kako je to zavohal italijanski profesor, ki ni znal prav nič nemško in ki gotovo ni prišel v stik s pisarjem. Tudi njega je najbrž vodil instinkt.

Revež se je pač čutil izgubljenega in tista knjiga, ki jo je kdove kako zaneslo v Überlingen, je bila edina vez, ki ga je še vezala s svetom, iz katerega je prišel. Pomagala mu je, da se je še počutil človek in da ni obupal nad človeštvom, kot mi je dejal.

Potem sem ga še nekajkrat srečal. Izmenjala sva si vsakokrat nekaj besed, a bil je vedno bolj bled in izmozgan. Bili so ga samo še zobje in bled, žalosten smehljaj. Potem pa je izginil. Nikdar več ga nisem videl. Najbrž je tiho ugasnil, kot toliko drugih, in so ga položili v eno izmed krst, ki so vedno nenasitne čakale pred Revierjem, polne položene na tla in prazne še pokončno prislonjene k steni barake.

Vedno pogosteje so jih vozili natlačeno polne proč in jih privražali pohlepno zevajoče nazaj.

Januarja je postalo priganjanje v rovih še vse hujše in ljudje so se zaradi tega še hitreje izčrpali. V Revierju in barakah jih je stalno ležalo po več deset in mnogi si nikakor niso mogli več opomoči, tudi če so ostali živi. Da bi se jih znebili, so začeli pošiljati manjše transporte bolnih nazaj v Dachau, od tam pa so prihajale manjše skupine zdravih. Toda nekateri od teh

Tekma s smrtjo 21.

E. Z.

so morali že z naslednjim transportom bolnih nazaj v Dachau in so lahko bili še srečni, če so se živi vrnili.

Nekako proti koncu januarja sem tudi jaz popolnoma onemogel. Spet se me je lotila tista čudna disenterija, ki je največ internirancev spravila na drugi svet. Zdravil sem jo s kavno goščo in prepečenim kruhom, ki mi ga je dajal Johan ali ki sem ga prejemal tu pa tam v polkilogramskih paketih od doma. Popolnoma ozdraviti pa se vendar ni dala, ker bi za to bila potrebna počitek in obilnejša hrana. Nekega jutra po nočni izmeni sem bil tako slab, da so me morali tovariši za pod pazduhe vleči s seboj v taborišče. Verjetno bi bil tudi podlegel kot toliko drugih, če bi ne bilo Johana in — kapota Rauha. Ta je bil nenavadno obziren z menoj in me ni priganjal k delu. Dovoljeval mi je celo, da sem se med delom zavlekel v kak temen kot in počival. Celo sam me je silil k temu. Vzrok je bil delno najbrž v tem, ker sem se lahko pomenil z njim v nemščini in me je zaradi tega bolj cenil, delno pa tudi v mojih cigaretah. Mati mi je namreč pošiljala — po kdovekakšnem navdihu — v vsakem paketiču zavoj cigaret, čeprav je vedela, da ne kadim. Cigarete pa so bile tiste dni v taborišču med kapoti najbolj zaželeno blago in so predstavljale nekako dragoceno valuto. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Nencini zmagovalec "Dirke po Franciji"

V nedeljo se je končala etapna dirka po Franciji. K največji kolesarski dirki na svetu se je prijavilo 128 kolesarjev, a samo 81 jih je dospelo na končni cilj. Dirka se je letos odvijala v znamenju premoči italijanskih kolesarjev, posebno dvojice: Nencini in Battistini, ki sta osvojila 1. in 2. mesto na lestvici. Italijansko moštvo je tudi edino, ki je letos ohranilo vse svoje člane do Pariza. Vodja ekipe Binda trdi, da so bili Italijani malokdaj tako uspešni kot letos: Nencini je prvi, Battistini drugi, Pambianco sedmi in Massignan deseti; ta je tudi prvi na lestvici plezalcev. V lestvici ekip je Italija zasedla drugo mesto.

Ostala moštva niso bila posebno uspešna. Francozi so zmagali v tekmovanju držav in v lestvici po točkah (Graczyk). Njihov prvi član na lestvici posameznikov je Mastrotto, ki se je pa uvrstil šele na sedmo mesto. Belgijci so zasedli tretje (Adria-

enssens) in peto mesto (Planckaert), Nemci pa s svojim najboljšim kolesarjem Junkermannom četrto mesto.

Končna lestvica je naslednja:

1. NENCINI	112.08'42"
2. BATTISTINI	5'02"
3. ADRIAENSSENS	10'24"
4. JUNKERMANN	11'21"
5. PLANCKAERT	13'05"
6. MASTROTTO	16'12"
7. PAMBIANCO	17'58"
8. ANGLADE	19'17"
9. ROHRBACH	20'02"
10. MASSIGNAN	23'28"
11. MANZANEQUE	25'59"
12. GELDERMANS	26'33"
13. GRACZYK	26'55"
14. MAHE'	32'36"
15. ROSTOLLAN	34'18"

— o —

BRABHAM PRVI V SILVERSTONU
IN PRVI NA LESTVICI

Jack Brabham je že četrtič zaporedoma osvojil prvo mesto v avtomobilski dirki za Veliko nagrado Anglije, ki je bila v soboto v Silverstonu (Anglija). S to zmago Brabham trdno vodi na lestvici vozačev za častni naslov svetovnega prvaka s 32 točkami, pred Mac Larenom (27) in Mossom (11).

ITALIJA IN SVEDSKA V FINALU

V nedeljo so se zaključile polfinalne tekme za Davisov pokal — Evropska cona. V finale sta se uvrstili Italija in Švedska, ki sta porazili Anglijo (4:1) in Francijo (3:2). Finalno srečanje bo na Švedskem.

Za Italijo so nastopili: Pietrangeli, Sirola in Tacchini, za Švedsko Schmidt, Lundqvist, Davidson in Johansson.

RECCO ITALIJANSKI PRVAK V WATERPOLU

Italijansko moštvo Recco je v nedeljo osvojilo prvo mesto v tekmovanju za državno prvenstvo. Finalnega tekmovanja se je udeležilo šest ekip.

AMATORI MODENA TRENUTNO PRVI

Letošnje italijansko prvenstvo v hokeju na kotalah ni posebno zanimivo, čeprav je trenutno prva na lestvici ekipa Amatori Modena, ki je zmagala v vseh devetih tekmah. Na prvih mestih so še Monza, Hockey Novara in Amatori Novara.

JEROME 10" NA 100 METROV

Kanadski tekač na kratke proge Jerome je prejšnji teden pretekel razdaljo 100 metrov v 10" in tako izenačil svetovni višek Nemca Harryja.

Ruski skakalec v višino Krasovskis pa je preskočil 4,65 m visoko prepono in tako postal novi evropski prvak. Svetovni višek pripada, kot znano, Amerikancu Braggu z izidom 4,80 m.

Stebri padajo

Kakor da bi hotel slučaj zgodovinske usode, so padali isti dan tudi drugi stebri tedanje dobe. V Berlinu je umrl glavni podpornik vsenemške propagande Albert Ballin, predsednik Hamburg - Amerika paroplovne družbe. Dobršen del krivde za svetovno vojno leži na možu, ki je z ogromnimi sredstvi in propagando podpiral Viljemove osvojevalne težnje.

Krone so padale z glav na Bavarskem, Wirtemberškem, v Weimarju, Oldenburgu in v vsej dolgi vrsti nemških knezov.

Na Dunaju je pa umrl za kapjo vodja socialnih demokratov dr. Viktor Adler. Trezni in preudarni socialist je bil zadnji jez, ki je še ustavljal zrevolucionirane množice, da niso v skrajnem ogorčenju začele ropati in pobijati.

Ob njegovem mrtvaškem odru je avstrijski Narodni svet sklenil, da proglasi naslednji dan 12. novembra demokratično nemško-avstrijsko republiko.

Naslednje jutro je dr. Bauer, tajnik zunanjih zadev, ta sklep sporočil ameriškega predsedniku Wilsonu.

S tem odlokom je bila pokopana stara Avstrija. Vstajala je nova doba v svetovni zgodovini.

Ubežni kralj

Cesar Karel je podal omenjeno izjavo, da se ne bo več vmešaval v državne posle. Ni se pa še hotel pravno odpovedati svojim vladarskim pravicam.

Ko je nova vlada zahtevala od njega, da mora podpisati tudi tako odpoved, sicer

bo izgubil vse imetje cesarske družine, se je branil. V svojem krogu je še vedno trdil, da je pravomočno še cesar in da »se ne bo nikdar odpovedal pravicam, katere mu je Bog naložil kot dolžnost«.

Ubogo ljudstvo, kako izrabljajo tvoje in božje ime mogočnjaki tega sveta!

Cesar Karel je bil še po polomu osrednjih velesil prežet z mislijo, da ne more še biti konec habsburške monarhije. Oprijel se je kot svoje osrednje ideje prazne zamisli, da je republiko proglasila narodna skupščina, katere člani so si sami privzeli pravice ljudskih zastopnikov. Zato je novo avstrijsko republiko štel kot nepravno ustavno obliko, kljub svojemu zadnjemu pristanku, naj ljudstvo samo odloči, kakšna bo nova Avstrija.

V gradu Eckartsan, kjer mu je vlada določila prisilno bivališče, je snoval nov proglas v obliki protesta proti novi vladavini. Cesarjevo namero so kot neizvedljivo odklonili njegovi najožji svetovalci.

Niti najmanj ni cesar Karel tudi pomislil, da bo danes ali jutri le prisiljen bežati iz dežele, kateri je vladal. Nobenemu prigovarjanju se ni hotel vdati. Trdno je

Za bistro glave

1. KACA

1. neprijeten konec šahovske igre, 2. žensko ime, 3. tesno ob, takoj zraven, 4. največji živeči sesalec, 5. zardeva, 6. pritrdilnica, 7. še več kot veliko, 8. tiho, 9. bolezen, ki konkurira napovedovalcem vremena, 10. nedeljiva soglasniška skupina, 11. prislov, ki izraža dodajanje, 12. znamka risalnih žebličkov, tudi moško ime, 13. okenci, 14. čut, 15. španski spolnik, 16. rečna naplavina, 17. medmet neprijetnega začudenja, 18. kemični simbol za aluminij, 19. nikalnica, 20. prebivalke Zemlje, 21. predlog, 22. divje race.

Pišite rešitve opisov drugo poleg druge in dobili boste globoko misel.

2. ZMESANI REKI IN PREGOVORI

a)

Kar ima dvojno kot visoko tisto kar človek vedno manjka tisto ceni.

(Nemški pisatelj Keller)

b)

Človek v času se je obvladal sebe da bi pa naravo ne naučil obvladati živimo.

(Filozof Schweitzer)

c)

Dobiti grajo ni laže je mnogo hvale deliti je lahko.

(Kitajski pregovor)

RESITVE

1. KACA: mat, Ema, tik, kit, rdi, da, večje, nemo, revma, nj, še, niko, lini, vid, el, prod, aj, al, ne, ženske, ob, utve = Matematik, ki trdi, da večje ne more v manjše, nikoli ni videl prodajalne ženske obutve.

2. ZMESANI REKI IN PREGOVORI: a) Človek ceni tisto, kar mu manjka, vedno dvojno tako visoko kot tisto, kar ima. — b) Živimo v nevarnem času: človek se je naučil obvladati naravo, ne pa še, da bi obvladal sebe. — c) Hvale ni lahko dobiti, toda mnogo laže je deliti grajo.

140

RADO BEDNARIK

V SONCU in senci
(Usoda Habsburžanov)

bil prepričan, da če ostane v Avstriji, se bo monarhistična ideja zopet okrepila.

Pri vsej tej uverjenosti v svoje od zgoraj dano poslanstvo pa ni manjkalo tudi žalostnih prizorov, ki so še bolj kazali na tragični konec habsburške hiše. Zgodilo se je, da je cesarjevim otrokom zmanjkalo perilo. Sluga družine Habsburg je prišel po blago v Schönbrunn, toda oditi je moral praznih rok, ker je narodna straža slugo zavrnila, češ da je vse imetje bivše cesarske družine zaplenjeno. Nekdanji vladar je spričo realnih dejstev moral bridko priznati, da ni več gospodar niti svoje obleke.

Avstrijski narodni svet je moral trdo postopati, ker so se vedno bolj širili glasovi, da skuša cesarska aristokracija pod vodstvom grofa Chlumeckega organizirati belogardo.

(Dalje)

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

10

za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
e
P
o
t
v
n
e
z
n
a
n
o

Samuel
ScowillMiki
Muster

76. Prijaznost in prijateljstvo preprostega Indijanca pa sta ga vendarle razveselila. Tudi Peter in Peggy sta premagala presenečenje. Hen pa je bil ves srečen, ko je videl, da si je njegov severnoameriški rojak takoj nadel njegovo darilce. Sele ko je Indijanec odšel v kuhinjo, se je Peggy zasmejala: »Joj, Jim, kako si eleganten!«

77. Med smehom je sedla in položila roko na naslonjalo svojega stola. V istem trenutku pa je s prestrašenim krikom planila kvišku. Roko je položila na temnorjavo, kakih pet centimetrov dolgo žival z velikanskimi kleščami na glavi in z želom na zadku. »Mislim, da me je pičila,« je zajecjajala. »Ali moram v bolnišnico?«

78. Profesor Grey jo je s smehom potolažil: »Zdi se mi, da dekle, ki se ustraši navadne strigalice, res ne spada v južnoameriške pragzodove. Naj stopi nekdo na poštni urad, morda pa še niso odposlali brzozjavke. Mogoče je našo Peggy minilo veselje do potovanja.« — »Profesor,« se je odrezala deklica, »take reči mi veselje le večajo!«

79. Po kosilu je Peggy naprosila profesorja, naj ji pokaže nekaj svojih znanstvenih knjig, takih s slikami. »Rada bi si ogledala vse stonoge in strigalice in pajke,« je dejala. »Ko jih bom poznala, se jih ne bom več ustrašila.« Profesor ji je naložil knjig, da je sedla z njimi v naslonjač, drugi pa so ostali pri profesorjevi mizi.

80. »Čez teden dni se bomo odpeljali s parnikom v Manaos, ki leži dva tisoč kilometrov višje ob reki. Potem se bomo s čolnom peljali po Rio Negru navzgor, dokler ne prispemo do stare »poti sužnjev«, ki vodi skozi porečje Amazonke na peruansko višavje. Čas do odhoda bomo izrabili za lov, da si izpopolnimo popotne zaloge mesa.«

81. »Kakšna je ta »pot sužnjev«?« je vprašal Peter. »Izsekali so jo španski zavojevalci Peruja pred štiri sto leti in po njej pošiljali odprave sužnjev v španske rudnike. Beli svet je na pot že zdavnaj pozabil. Jaz sem izvedel zanjo od svojih indijanskih prijateljev, ki jo še vedno uporabljajo,« je pojasnjeval učenjak.

82. Dneve, ki so jim še preostali do odhoda, so bodoči raziskovalci izrabili za lovske pohode v bližnjo in daljno okolico. — Profesor je vodil s seboj tudi Peggy, da bi se privadila južnoameriških gozdov. Toda tudi izkušene naravoslovce, kakršni so bili stric Tom, Jim in Peter, je na teh izletih vselej pričevalo kaj novega.

83. Stric Tom je v gozdu rad ubiral svojo pot. Ni mogel razumeti, zakaj naj bi poslušno stopal za Henom, ki je vedno nosil v rokah težko mačeto, ukrivljen nož za sekanje lesa. Zato pa ga je tudi prvega doletela smola. Zaneslo ga je proti grmu »beraškega obliža«, ker so ga zvalili lepi rumeni cvetovi, ki jih je hotel natrgati.

84. Toda zeleno listje tega grma se le rahlo drži vejic. Na spodnji strani je posuto z resami, ki se oprimejo obleke. Čim bolj je stric Tom sillil v grmovje, tem več je imel zelenega listja na sebi. Ko se ga je otepal, se je nabiralo na njem, da je bil bolj podoben hubi zelenega metulja kot pa uglednemu, izkušenemu lovcu.